

Det är redan många som deltagit i våra förberedelser och anmält sig som hjälpinstruktörer till slöjdaktiviteterna under nordlek, men vi kan bli fler. Hör av dig till någon av oss i slöjdsektionen om du vill arbeta tillsammans med oss.

Efter nordlek kommer en höst och då planerar vi att ha kursen i luffarslöjd och en kurs i läder. Tiderna för dessa kommer i kurskatalogen.

Det kommer också att finnas många tillfällen att delta i slöjd genom Hemslöjd Västra Götaland på Kulturhuset Blå stället i Angered. Den 5/9 + 7-8/10 kan man arbeta med smide och den 3/10 + 11-12/11 med björnmossa. Allt för endast materialkostnad.

Slöjdsektionen
/Katarina Wesström

Välkomna att besöka kulturresevatet Askhults By i Kungsbacka kommun.

Byn består av fyra gårdar från 1700-1800 talet.

Vår kaffestuga serverar kakor/bröd bakade på gamla recept ifrån socknen.

Vi har guideturer och programverksamhet både för ung och gammal!

För mer info: www.askhultsby.se
eller tel: 0300-54 21 59

"Nordlekstrasa"

Pryd ditt eller grannens hem med en disktrasa tryckt med Nordleksfisken på!!

Finns med svart eller blått tryck för 20 kr styck

T-shirt

Självklart vill du äga en Nordleks T-shirt!!

Intresserad!!?

Kontakta:

lana.hedborg@nordlek.nu
eller tfn 0707-701 603 eller
köp Nordlekssouvenirer i
dräktbutiken, Slottsskogen.

**"Dans och spel
– ädla känslor
väcker
Säg NORDLEK
2006 det
räcker"**

Artiklar

Nordisk språkförståelse och falska vänner

Inför sommarens stora begivenhet i form av Nordlek, är det klokt att förbereda sig noga för att få ut så mycket som möjligt av det hela. Förutom att lära sig nya danser och försöka hinna med så många aktiviteter som möjligt är det en sak till som kan vara bra att vara förberedd på – att kunna kommunicera med besökare från de andra nordiska länderna. Här följer en liten introduktion i de nordiska språken och hur man kan undvika pinsamma missförstånd.

De nordiska språken

Av de språk som talas i Norden är flertalet nära besläktade. Svenska, norska och danska har alla utvecklats från det "urnordiska" språk som talades under och före Vikingatiden, den tid då runinskrifterna tillkom, och de är nära besläktade med engelska och tyska, och på längre håll med t.ex. franska, latin och grekiska. Urnordiskan var inte ett enhetligt språk, utan bestod snarare av en mångfald dialekter som dock var ömsesidigt förståeliga. De språk vi talar idag har uppstått efter bildandet av nationalstaterna Sverige, Norge och Danmark och har sedan dess utvecklats åt varsitt håll, men också påverkat varandra. Språken på Island och Färöarna

fördes dit av vikingarna, framför allt från västra Norge, och har sedan utvecklats i relativ isolering, även om det också i senare tid skett en stor påverkan från särskilt danska. Medan de tre fastlandsspråken med lite god vilja och vana är ömsesidigt förståeliga i ganska hög utsträckning, är färöiska och isländska inte direkt förståeliga för svenskar, norrmän och danskar. På både Island och Färöarna finns dock en lång tradition av att lära sig danska, eller något annat nordiskt språk, och detta uttalas i regel mer skriftnära och blir då i lättare att förstå för övriga nordbor. Detta skriftnära språk brukar kallas skandinavisk och baserar sig främst på danska. Det är dock särskilt äldre generationer som är bra på detta, medan de yngre hellre pratar engelska.

Utöver dessa språk brukar även finska och samiska, ibland även grönländska och minoritetsspråk som romani och jiddish räknas till "nordiska språk". Av dessa är de två senare avlägset besläktade med de ovan nämnda språken medan de övriga hör till andra språkfamiljer. Finska och samiska är nära besläktade, men inte ömsesidigt förståeliga. De flesta som talar dessa språk har dock lärt sig ett eller flera av de fastlandsskandinaviska språken och kan därför kommunicera på detta eller dessa. Eftersom den internordiska kommunikationen främst alltså sker på de tre fastlandsskandinaviska språken ska jag i fortsättningen

koncentra mig på dem, med mindre utblickar åt de andra språken.

Internordisk kommunikation

De tre språken svenska, norska och danska (eller fyra om man delar upp norska i de två varianterna bokmål och nynorsk) har utvecklats i nära kontakt med varandra och har fortfarande många gemensamma drag. Den största skillnaden, och svårigheten, ligger i stället på uttalet, även om det också finns skillnader i ord och grammatik. Många svenskar vet t.ex. att *potatis* heter *kartofler* på danska och att *spårvagnen* kallas *trikken* på norska. Undersökningar om hur väl man förstår varandra mellan de här språken brukar visa på att norrmän har lättast att förstå sina nordiska grannar och också ofta blir ganska väl förstådda i både Sverige och Danmark, medan svenskar och danskar har betydligt större problem. Störst problem har i regel svenskar med danskan som ofta upplevs som "grötig" i uttalet. Hur svårt man har att förstå norska och danska varierar dock också stort beroende på var i landet man är uppväxt, vilken dialekt man själv har och hur stor erfarenhet man har av dessa språk.

Falska vänner

Som om det inte räcker med de svårigheter som skillnader i uttal och ordförrådet så finns det mer lömska faror i den internordiska kommunikationen. En del har säkert hört historien om svensken

som var på besök i Köpenhamn och bad en taxichaufför att köra honom till ett "roligt ställe" i tron att han skulle komma till ett diskotek eller en pub. Chauffören tyckte att svensken var lite underlig men körde honom till det "roligaste" ställe han kunde komma på - en kyrkogård. För den danske chauffören frågade nämligen svensken efter ett *lugnt* ställe. Ordet *rolig* är bara ett exempel på ord som finns i alla de nordiska språken, men som inte har samma betydelse överallt och därför lätt vällar många missförstånd. Dessa s.k. "falska vänner" är ofta ord som har samma ursprung i alla de berörda språken, men där ordet har utvecklats åt olika håll och förändrats i betydelsen i ett eller flera av språken. Det kan också röra sig om ord som av en slump råkat se lika ut, jämför t.ex. danska *smide* 'kasta' med det svenska *smida*.

Ordet *rolig* är ett exempel på den första typen. Detta ord är ursprungligen bildat till adjektivet *ro* och hade ursprungsbetydelsen 'lugn'. I svenskan har dock ordet genomgått en betydelseförändring genom att tillståndet att vara lugn har kommit att förknippas med något positivt som sedan successivt förstärkts. I de andra språken, inklusive isländska och färöiska, har ordet kvar sin ursprungsbetydelse, men det finns en parallell i det norska *moro* 'rolig' som är bildat till *mod* 'sinne' och *ro* 'lugn' och sedan förändrats i betydelse på liknande sätt. Detta exempel kan ge upphov

till en del roliga (?) missförstånd, men är ändå ganska välkänt. Det finns dock andra falska vänner som är mer okända och som kan vara bra att känna till om man vill undvika pinsamma situationer!

Två andra adjektiv av samma typ är *rar* och *snäll*. Det första kan i svenskan antingen betyda 'trevlig, vänlig, snäll' eller 'sällsynt'. Den första betydelsen finns också i danskan, medan ordet i de båda norska varianterna i stället betyder 'underlig, märklig'. I isländskan finns alla tre betydelserna. Om någon kallar dig *rar* kan det alltså vara en god idé att höra efter vilket land vederbörande kommer från! Ett liknande exempel är *snäll*, men här är det danskan som skiljer sig från de andra språken. I både svenska och norska betyder ordet ungefär 'godhjärtad, vänlig, lydig', medan det danska *snild* i stället betyder 'händig, praktisk' eller 'finurlig, påhittig'. Ursprungsbetydelsen är här 'snabb', som i tyska *schnell*, och utvecklingen har troligen gått antingen via 'snabb i tanken' > 'klok' eller 'snabb i händerna' > 'händig'.

Som ytterligare exempel kan vara intressant att ta upp två klädesplagg som ofta missförstås, de svenska orden *jacka* och *kjol*. Det förstnämnda har ungefär samma betydelse i norska som i svenska, men betyder i danskan 'kavaj'. Det andra ordet, *kjol*, avser i alla de andra språken antingen klänning

eller en hel mansdräkt, såsom prästdräkt eller frack. Om en dansk man säger att han ska gå på fest i "kjole" så är det alltså inte någon maskerad eller transvestitparty han ska gå på, utan han ska klä sig riktigt fin och ta på sig frack. Undvik också att prata om dina *hängslen* med en norrmän eller dansk, eftersom de förmodligen ser något frågande ut och undrar vilka 'gångjärn' du pratar om. Ordet har bildats till verbet *hänga* och betydelseerna har utvecklats däriifrån.

Förutom att lära sig de olika språken och vara särskilt uppmärksam på sådana här skillnader finns inte någon säker metod för att undvika missförstånd, utan man för helt enkelt göra som Nordiska rådet rekommenderar, nämligen tala långsamt, artikulera ordentligt, undvika fasta uttryck, slang och utfyllnadsord (t.ex. *liksom, alltså, om man säger så*), vara uppmärksam och förklara saker på flera olika sätt. Med den utgångspunkten kommer man långt och även om man tycker att de andra nordiska språken är svårförståeliga kommer man snart att upptäcka att det går mycket lättare än man tror om man bara försöker!

Dans på nordiska språk

Det mest centrala ordet för Nordlek torde vara ordet *dans*. Detta ord kommer från det franska *danser* med samma betydelse och kommer troligen från ett forntyskt ord med

betydelsen 'dra'. Ordet finns i alla de fastlands- och ö-skandinaviska språken och även i finska där det heter *tansi*. Betydelsen är densamma överallt. Som avslutning följer här en liten miniparlör i hur man bjuder upp till dans på de mest centrala av de nordiska språken.

svenska:

Får jag lov? / Ska vi dansa?

norska:

Vil De/du danse? (De = sv. Ni)

danska:

Vil De/du danse? / Må jeg?

isländska:

Fæ ég næsta dans? / Eigum við að dansa þennan dans?

finska:

Haluaisitteko tanssia?

/ Marika Lagervall, GNDS
doktorand i nordiska språk

EXPEDITION NORDLEK

Ett hundratal deltagare och kursledare, kan det vara så väl? Jodå, så många var vi faktiskt på EXPEDITION NORDLEK. Från 10 på morgonen till 17 på eftermiddagen fanns det kurser i slöjd, dans, musik, sång, mm. Vissa deltagare var där hela dagen andra valde bara en kurs. Jag vill framföra ett jättetack till alla som var med och gjorde dagen möjlig och hoppas att alla kurser under stämman i sommar blir lika lyckade och nu har vi ju välutbildade funktionärer! Stort tack!

/Jessica Sandström

Projekt Runeberg

Förlidet ombudsmöte handlade i vissa avseenden om information och dess tillgänglighet. Det har föranlett mig att skriva ner dessa korta rader för ev. användning av den som är intresserad.

Det finns ett projekt vid Linköpings Universitet med namnet Runeberg. I det projektet skannar man in äldre litteratur så att den blir tillgänglig via nätet. Det är fritt för envar att läsa och hämta. Där finns även en del "modernare" texter.

Det jag vill peka på är följande Beskrivning av svenska folkdanser ("Gröna boken"). Finns på adressen: <http://runeberg.org/folkdans/index.htm>

Beskrivning av Sångelekar på Nääs finns på adressen: <http://runeberg.org/sangnaas/>

Beskrivning av Ringlekar på Skansen finns på adressen: <http://runeberg.org/ringleka/>

Om du ändå är inne och läser, titta då in och "bläddra" i Nordisk Familjebok, UGGLEUPPLAGAN på adressen: <http://runeberg.org/nf/>

Hela innehållet är listat i katalogen som finns på adressen: <http://runeberg.org/search.pl?view=catalog>

/Åke Melin

NORDLEK 2006

NORDLEK 2006 – SNART KOMMER DOM!!!

Nu är det inte långt kvar – snart kommer alla stämmodeltagarna, och NORDLEK 2006 kör igång. Efter år av förberedelser kommer nu allt det att genomföras som planerats under alla otaliga timmar av ideellt arbete som lagts ner i de olika arbetsgrupperna. Visst ska det bli spännande! En stämman av NORDLEKs kaliber är inget man ordnar i en handvändning, och trots att vi alla visste detta, och förhoppningsvis var väl medvetna om vad vi gav oss in på för drygt fyra år sedan, så har det ändå överraskat åtminstone mig hur mycket arbetet som ligger bakom ett arrangemang som detta. Nu är det dock snart dags för slutförandet av detta projekt. Om mindre än tre månader kommer gästerna att anlända, och kalaset kan börja!

Vi har nu, i slutet av april, tagit emot över 3000 anmälningar. Detta är mindre än planerat, och vi har fortfarande kapacitet att ta emot många fler. Det är dock tillräckligt många för att vi ska våga genomföra arrangemanget som planerat, utan att riskera vår ekonomi. Den kritiska gränsen är därmed passerad. Förhoppningsvis ska det dessutom komma till en del ytterligare anmälningar de sista månaderna. Av de som hittills

anmält sig är ca 1/3 från Sverige, ¼ från Finland, ¼ från Danmark och drygt 1/10 från Norge.

Utöver att vara med på stämman kommer det även att vara möjligt att vara med på vissa enstaka arrangemang, såsom på allt som händer i Trädgårdsföreningen, gå på någon av alla konserterna osv. Dessutom kommer det troligen att bli möjligt att köpa stämmobiljett för endast en dag (läs mer om detta på vår hemsida).

Även om mycket är gjort återstår dock en hel del, och det är fortfarande inte för sent att anmäla sitt intresse att hjälpa till som funktionär, att påverka någon att komma och vara med på stämman, eller att se till att någon bekant eller anhörig får inblick i den underbara världen av folkmusik och folkdans genom att få vara med på någon enstaka konsert eller liknande under stämman. Hjälp gärna till med detta!

/Urban Lind

Måndagen den 8 maj när Vävan nummer 2, 2006 läggs är det endast:

77

dagar kvar till NORDLEK 2006